

Pogovori.

(Dalje.)

G. Novodvorski. „Pošiljam Vam tri izmed svojih prvencev z najskromnejšo prošnjo, da mi jih blagovclite sprejeti in prečitati in izreči v Dom in svetu svoje mnenje. Rad bi tudi videl, da me podučite.“

Da, „podučite me“ je lahko reči, a o čem naj vas podučimo? Morda o tem, kaj je poezija? Verjemite nam, da Vas tega ne moremo učiti, in prav to se nam zdi najtežje v teh pogovorih, da najvažnejše stvari, namreč kaj je poezija, kaj je zares pesniško, nikakor ne moremo učiti. Ako kdo nima tega v naravi, v srcu, pouk mu ne pomore nič. Vendar podajajo naši pogovori nekaj, kar je kolikor toliko poučno, da namreč povemo, kateri stvor *ni* prava poezija, kaj ni umetno, in katera pesem je res umetna, prava pesem. In to je tudi nekaj. Kaj je rdeče, kaj rumeno — tega učimo otroka le s tem, da mu pokažemo rdeče in rumene predmete in mu povemo, da n. pr. rjava prst ni rdeča ... Tako nekako se dá tudi gledé na poezijo najbolje poučevati s takim razkazovanjem in primerjanjem. Seveda mora začetnik tudi v istini primerjati, mora odpirati oči, um, srce; tako se mu polagoma pojasni, kaj je pesniško, kaj pa ni.

Tako ravnajte tudi Vi, g. Novodvorski; po tej poti boste spoznali, da ni prava poezija ta-le Vaš proizvod :

Izdajica.

Kaj denarja svota mi pomaga,
čemu služi mi srebro,
ko prijaznega ne najdem praga,
ko sovraži me vsakdo?

Da, vsakdo se izogiblje mene,
da, vsakdo se me boji.
Če me kje zagleda, v stran jo krene,
če me sreča, zamiži.

Rodni brat poznati več me noče,
sestra ni mi sestra več,
mati kliče: izdajica!! — Oče
me podi od hiše preč.

Zdi se mi, da poje vsaka ptica,
zdi se mi, da vsaka stvar
vpije: Izdajica! Izdajica!
Smrt, poguba ti vsikdar!

I zakaj pa ni to poezija? Zato ker so tu samo navadne misli v preprostih merjenih

besedah z rimami (pa ne dobrimi) na koncu vrstic. Ali Vam je prišla pesem iz srca? Ali se niste mučili, ko ste iskali oblike in besed? Nekoliko boljša je druga Vaša pesem:

Zrušeni grad.

Spomin budiš nam na minulost,
na vitežki budiš nam čas,
ko kmeta trli so gradovi,
ko kmetu bič je bil ukaz.

Ošabno zrl si s hriba takrat
v dolino, kjer je kmet ječal,
kjer vzdihoval pod težkim jarmom,
kjer zate je oral — — sej — — — —

— A nič razun Boga ni večno —
podrt si, strt si, slavni grad.
Krasota tvoja je končana,
uklonil si svoj trdi vrat.

Zdaj tužna si še razvalina,
puščoba le obdaja te,
zidovje temno zre okoli,
v dolino srečno — tužno zre.

Po zidih leze divja trta,
opleta jih zeleni mah.
Če mimo tebe človek hodi,
spreleta ga trepet in strah — — — —

Tu je več čustva, in misli so bolj izbrane; vendar tudi ta pesem še nikakor ni prava poezija.

Primerjajmo sedaj s tem proizvodom pesem, ki ste nam jo poslali Vi, g. J. O. G.

Ob razvalini grada „Kolovrat“.

Stojé na skali razvaline,
bil to je nekdaž krasen grad;
a zdaj razpokane zidine
brez strehe, oken so in vrat.

Življenje burno se živilo
je v gradu starodavni čas;
hrumelo viteštvo je čilo
in bojnih tromb se čul je glas.

Gospice vitke čarokrasne
kot vile v gori pele so
junaške pesmi blagoglasne,
in strune vmes donele so.

Že davno tod je hrup potihnil,
omolknil pesmi zadnje glas,
življenja luč poslednjo vpihnil
je smrtni angel davni čas.

In čas-slikar je črte risal
in v grad je vtiskal svoj pečat,
prvotno sliko je izbrisal
in uprizoril je razpad.

Zidovje temno staroveško,
bilo si nekdanj dom sloveč;
Okostje zdaj se zdiš človeško,
kjer ni sledu življenja več.

Kar ste Vi tukaj zapeli, to se je čulo in
bralo drugod že stokrat. Zatorej ne smete s
takimi proizvodi siliti na dan, temveč imejte
jih lepo shranjene doma in se zabavajte z
njimi. Občinstvo po pravici zahteva novih
izvirnih del.

Težko je reči, kateri proizvod izmed obeh
je boljši, ozir. slabši. Zahtevam in pravilom
prave umetnosti ne ustreza nobeden. Zatorej
treba drugače udariti na strune, drugače ču-
titi, drugače misliti, drugače govoriti. Čujte,
kaj je pristna poezija! Kmetiška deklica nam
je poslala nekaj „Narodnega blaga iz Viž-
marjev“, med drugim tudi ti dve pesmi:

Zapeljana deklica.

Nedolžna Marjetka je pasla ovce,
pa prišel je fantič, zapeljal jo je.

Marjetka se joka, si puli lasé,
v potokih pretaka krvave solzé.

Ko solnce uzhaaja in sedem zvoni
Marjetka na skalco glavo položi.

Ko solnce zahaja, Marijo zvoni,
Marjetka pod skalco že mrtva leži.

Pod skalco strmó so jo našli mrtvó,
Bog pa nje duši naj milostljiv bo.

Mamca se jokajo, s' puljo lase,
očka si voščjo grob črne zemlje.

Jager.

Jager prijaga,
kaj mi pomaga;
ptička nasprot leti,
vstrelil jo bo.

Ptička zavpila:
Kaj sem pa strila?
Saj sem prepevala
cele noči.

Jager ne sluša,
s puško poskuša.
Ptica, oj ptičica,
kmal boš mrtva.

Jager je vstrelil,
slabo pomeril:
krogla svinčena pa
v zrak odleti.

Ptička j' zletela,
v javor je séla;
hladna je senčica
javorjeva.

Življenje otela,
je bila vesela;

lepo zapela je
hvalo Bogu.

Boršt jager zapustil
in to je izustil:
Ptičica, ptičica,
zdrava mi bod!

A ptička zletela,
na okence séla:
Zbudi se, mlad' kristjan,
saj je že dan!

Vidite, to je poezija.

G. Janko Vesan. Tudi Vi želite, da iz-
pregovorimo o Vaših „pesmicah nekaj be-
sedij na platnicah“. Vaša prva, „Jezero“, je
v vsakem oziru nedostatna, celó slovnično
nepravilna, zatorej je nečemo natisniti. Boljša
je druga:

Slovo od doma.

Doli v iztoku
solnce se dviga,
vedno bolj seva,
vedno bolj vžiga
žar se ognjeni,
kteri obseva
bistro vodico
in poljubljuje
cvetki glavico.

Rosa na listu
nežnem trepeče,
svetlo leskeče
v žaru jutranjem
in se izgublja,
solnčni ko žarek
cvetko poljublja,
milo cvetico,
svojo ljubico.

Tam ob potoku
drevje šumeva,
v sapici lahnej;
pevcev krilatih
petje doneva
v vejah košatih:
moje uho pa
glas melodije
njihove pije,
ko po stezici
preko doline
hodim od doma.

Nežni cvetici,
znanej mi ptici,
bistrej vodici

todi šumečej,
belo penečej
kličem slovo:

„Jutro, le žari,
jutro pomladno.
ti si mi tukaj
morda najzadnje!
Solnce, le sevaj,
solnce goreče,
cvetke ogrevaj
sladko duhteče!
Ptica, ti pevaj,
ptica, vesela,
saj mi ne boš več
nikdar žgolela.

Ti pa domača
lepa narava,
bodi mi zdrava!
Bodi mi zdrava,
ti domovina!

Zadnjič pozdravljam
tvoje doline,
tvoje višine,
ko se odpravljam
v tuje krajine!
Nate spomin pa
več mi ne mine;
duh obiskaval
bo te 'z daljine,
naj me od tebe
ločijo tudi
morja globine.“

Res je nekaj ljubeznivega v zadnjem delu
te pesmice, in vzbuja se nam ob njej nekaj
rahlega v srcu. Toda v prvem delu je pesem
okorna („vžiga se žar ognjeni“) in prenatla-
čena z besedami (n. pr. v 2. kitici). Zato ne
moremo biti z njo zadovoljni, ker nam ne
daje čistega užitka. A pravi pesmotvor nam
daje vselej pravega užitka. Radovedni smo,
ali ste imeli več muke ali več veselja tedaj,
ko ste pevali in pisali to pesem. Prosimo,
sporočite nam to. Zdravi!

(Dalje.)

Dr. Fr. L.